

GUIDE DISINFORMAATION KATTAVA OPAS

Tämä opas on laadittu osana [FERMI](#) (Fake nEws Risk MItigator) [Project 101073980], joka on Horisontti Eurooppa -ohjelmaan kuuluva hanke, jossa tutkitaan disinformaation ja valeuutisten perimmäisiä syitä, leviämistä ja vaikutuksia ja pyritään torjumaan niitä. Tämä opas on saanut innoituksensa ja perustuu pääasiassa FERMI:n webinaarin "Sukellus disinformaation yhteiskunnalliseen maisemaan - lainvalvonnan ja perusoikeuksien välinen tasapaino digitaalisen luottamuksen lisäämiseksi" aikana 23.2.2024 jaettuihin näkemyksiin.

Tavoitteena on antaa lukijalle perustiedot ja -resurssit, joiden avulla hän voi navigoida disinformaation hämärillä vesillä. Tämä opaskirja olisi mieluiten luettava ennen webinaaritallenteen katsomista tai sen jälkeen (löytyy [FERMI website](#) verkkosivuilta), joten se tarjoaa kattavan kokonaisuuden, joka tarjoaa syvällistä tietoa, edistää ymmärrystä ja kannustaa kriittiseen paneutumiseen disinformaation aiheeseen.

PARTNERS

DISINFORMAATION YMMÄRTÄMINEN

Disinformaatio on monimutkainen ilmiö, jonka monimutkaisuus ei johdu ainoastaan haasteista määritellä se oikein vaan myös siitä, miten se ilmenee ja vaikuttaa yhteiskunnan sosiaalisiin rakenteisiin. Disinformaatio ei ole uusi ilmiö, mutta verkossa tapahtuvaan disinformaatioon liittyvä digitaalitekniikka on kehittynyt hiljattain, mikä on osaltaan lisännyt disinformaation vaikutusta eksponentiaalisesti. Disinformaatiokampanjoiden strategiat ja ulottuvuus ovat kehittyneet merkittävästi propagandatekniikoista väärin kertomusten algoritmipohjaiseen vahvistamiseen sosiaalisen median alustoilla. Digitaalisessa yhteiskunnassa, jossa elämme, disinformaation ja väärän tiedon monimutkainen verkko vaikeuttaa entisestään tiedon saatavuutta. Väärän tiedon levittämisen taustalla olevaa tarkoitusta olisi korostettava, sillä se voi olla erottava tekijä. Näiden käsitteiden välillä on hienovaraisia eroja, jotka liittyvät levittämisen taustalla olevaan tarkoitukseen. Toisin kuin disinformaatio, väärää tietoa levitetään ilman pahantahtoista tarkoitusta, ja se johtuu usein väärinkäsityksestä tai väärinymmärryksestä. Malinformaatioon taas liittyy totuudenmukaisen tiedon levittäminen vahingoittamistarkoituksessa. Näiden erojen ja disinformaation määrittelyyn ja jäljittämiseen liittyvien haasteiden ymmärtäminen on avainasemassa kehitettäessä tehokkaita strategioita, joilla lievennetään disinformaation vaikutuksia ja ohjataan yksityishenkilöiden, organisaatioiden ja hallitusten toimia tiedon eheyden turvaamiseksi.

DISINFORMAATION OIKEUDELLINEN YMPÄRISTÖ

Disinformaation määrittelyyn Euroopan unionissa ja sen ulkopuolella liittyy paljon haasteita. Huolimatta useista toimintapoliittisista asiakirjoista ja yrityksistä luoda yhteinen käsitys, ei ole päästy yleiseen yhteisymmärrykseen siitä, mitä disinformaatio on. Eräissä näistä keskeisistä asiakirjoista on esitetty yleisesti käytetty disinformaation määritelmä, jota käytetään poliittisessa päätöksentekoympäristössä. Siinä "disinformaatiolla tarkoitetaan todennettavissa olevaa väärää tai harhaanjohtavaa tietoa, jota luodaan, esitetään ja levitetään taloudellisen hyödyn saamiseksi tai yleisön tarkoitukselliseksi harhauttamiseksi ja joka voi aiheuttaa yleistä haittaa"¹. Yksimielisyyden puute vaikeuttaa oikeudellisia ja sääntelytoimia, mutta se voi myös haitata kansainvälistä yhteistyötä disinformaation leviämisen torjumiseksi. Analysoimalla lyhyesti tätä yleisesti käytettyä disinformaation määritelmää voidaan nähdä disinformaation vivahteet ja vaikeudet sen jäljittämisessä ja erottamisessa muista väärän tai harhaanjohtavan sisällön muodoista.

¹ European Commission, *Action Plan against Disinformation* (Joint Communication to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, 2018), p. 1. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/GA/TXT/?uri=CELEX:52018JC0036>

DISINFORMAATION OIKEUDELLISEEN MÄÄRITTELYYN LIITTYVÄT HAASTEET

Toisin kuin muunlainen laiton tai haitallinen sisältö, disinformaatio sekoitetaan todennäköisemmin lailliseen sisältöön, joten vaarana on sen leviäminen. Lisäksi taloudellista hyötyä tai yleisön harhaanjohtamista koskevaa tarkoitusta on haastavaa arvioida, ja on tehtävä ero pahantahtoisten disinformaatiotoimijoiden ja sellaisten henkilöiden välillä, jotka jakavat vahingossa väärää tietoa. Lisäksi useimmissa tapauksissa näitä toimia tai aikomuksia ei voida jäljittää yhteen toimijaan vaan useisiin eri toimijoihin.

On todella haastavaa arvioida etukäteen, voivatko ne aiheuttaa julkista haittaa, kuten vaikuttaa kielteisesti demokraattisiin prosesseihin. Sen tunnistaminen, mikä on valheellista (tai harhaanjohtavaa), edellyttää kontekstin ja olosuhteiden huolellista arviointia (tämä voi olla erityisen haastavaa verkossa). Lisäksi tiedon vääryyden tai harhaanjohtavuuden määrittäminen edellyttää asiayhteyden ja olosuhteiden huolellista arviointia, mikä on erityisen vaikeaa verkkoympäristössä. Nämä monimutkaiset seikat ja yksimielisyyden puute ilmiön määrittelyssä aiheuttavat huomattavia vaikeuksia standardoitujen oikeudellisten toimenpiteiden määrittelyssä disinformaation torjumiseksi. Disinformaation torjunnassa perusoikeuksien ja demokraattisten arvojen suojelun olisi oltava näiden ponnistelujen ytimessä. EU:n perusoikeuskirjan 51 artiklan 1 kohdassa määrätään, että perusoikeuskirjassa tunnustettujen oikeuksien ja vapauksien rajoitusten on oltava oikeudellisesti perusteltuja, olennaisia ja oikeasuhteisia, ja niiden on oltava näiden oikeuksien ydintä kunnioittavia. Tällaiset rajoitukset ovat sallittuja vain, jos ne ovat välttämättömiä EU:n tunnistamien yleisen edun mukaisten tavoitteiden saavuttamiseksi tai muiden oikeuksien ja vapauksien turvaamiseksi. Euroopan unionin tuomioistuimen (EUT) ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen (EIT) oikeuskäytännön mukaan rajoituksia asettavien lakien on oltava helppokäyttöisiä, selkeitä ja syrjimättömiä, ja niillä on varmistettava, että perusoikeuksien rajoittaminen on ennakoitavissa ja perusteltavissa oikeutetulla julkisella edulla, kuten kansallisella turvallisuudella tai rikosten ehkäisemisellä.

EU:N DISINFORMAATIOTA KOSKEVA POLITIIKKA

Euroopan unioni on tunnustanut disinformaation aiheuttaman uhan ja kehittänyt useita strategioita sen torjumiseksi. Merkittäviin aloitteisiin kuuluu muun muassa "Euroopan toimintasuunnitelma disinformaation torjumiseksi", jonka tavoitteena on parantaa EU:n valmiuksia tunnistaa ja torjua disinformaatiota, kannustaa yhteistyöhön ja yhteisiin vastatoimiin sekä mobilisoida yksityinen sektori täyttämään disinformaation vastaiset sitoumukset ja parantaa yhteiskunnan sietokykyä. Disinformaatiota koskevissa toimintasäännöissä on kohdennetumpi lähestymistapa, ja niissä otetaan teknologiarytykset mukaan pyrkimykseen vähentää disinformaation leviämistä. Se on suunnattu erityisesti verkkoalustoille ja mainosalalle. Sitä voidaan pitää itsesääntelykehystenä, jossa sitoudutaan torjumaan disinformaatiota erilaisin toimenpitein, kuten lisäämällä avoimuutta, edistämällä luotettavaa sisältöä ja antamalla käyttäjille vaikutusmahdollisuuksia.

DISINFORMAATION SÄÄNTELYYN LIITTYVÄT RISKIT - VAIKUTUS PERUSOIKEUKSIIN

Sellaisen lainsäädännön laatiminen, jolla tehokkaasti torjutaan disinformaatiota loukkaamatta vapauksia, asettaa merkittäviä haasteita. EU:ssa käydyissä oikeudellisissa keskusteluissa keskitytään usein määrittelemään kynnysarvo, jonka ylittyessä sääntelytoimenpiteet ovat välttämättömiä yleisten etujen suojelemiseksi ilman, että ylitetään sensuurin rajat tai loukataan oikeuksia.

Disinformaatiota voidaan pitää ilmaisun muotona, vaikkakin mahdollisesti haitallisena. Tarve säännellä disinformaatiota on ristiriidassa perusvapauksien ja yksityisyyden suojan kanssa. Euroopan ihmisoikeussopimuksen ja EU:n perusoikeuskirjan mukainen disinformaation rajoittaminen edellyttää herkkää tasapainoa, jotta vältetään loukkaamasta oikeutta sananvapauteen, joka on sallittua vain oikeutettujen yleisten etujen vuoksi. Näihin pyrkimykseen liittyy kuitenkin merkittäviä riskejä, kuten mahdollisuus laajoihin tai epämääräisiin määritelmiin, jotka rajoittavat kohtuuttomasti laillista puhetta ja johtavat hillitsevään vaikutukseen, kun yksilöt sensuroivat itseään seuraamusten pelossa. Lisäksi lainvalvontaviranomaisten pyrkimykset havaita disinformaatioimijat rikosten ehkäisemiseksi tai tutkimiseksi voivat vaikuttaa yksityisyyden suojaan ja tietosuojaan liittyviin oikeuksiin. EU suojelee näitä oikeuksia voimakkaasti yleisessä tietosuojasetuksessa ja lainvalvontadirektiivissä, mikä herättää huolta massavalvonnasta ja suhteettomasta tietojen saatavuudesta ja säilyttämisestä. Tämä valvontariski, erityisesti kun on kyse arkaluonteisista tiedoista, kuten poliittisista mielipiteistä tai uskonnollisesta vakaumuksesta, pahentaa entisestään sananvapautta jarruttavaa vaikutusta, mikä korostaa yleisten etujen turvaamisen ja yksilön oikeuksien suojelun välistä monimutkaista vuorovaikutusta.

TASAPAINOTUSTOIMINTA: DISINFORMAATION LIEVENTÄMINEN JA PERUSOIKEUDET

Vaikka EU:n lainsäädännössä ei suoraan säännellä disinformaatiota, digitaalisia palveluja koskevalla lailla (Digital Services Act, DSA) pyritään lieventämään sitä verkkoalustojen, hakukoneiden ja viranomaisten välisellä yhteistyöllä. Erittäin suurten verkkoalustojen (Very Large Online Platforms, VLOP) ja erittäin suurten hakukoneiden (Very Large Search Engines, VLOSE) tehtävänä on arvioida järjestelmäriskejä, erityisesti sellaisia, jotka vaikuttavat kansalaiskeskusteluun ja yleiseen turvallisuuteen, ja toteuttaa tarvittavat riskinhallintatoimenpiteet. Tähän kuuluu myös vastausten priorisointi "luotetuille lipunkantajille", jotka voivat olla lainvalvontaviranomaisia. On kuitenkin haasteita, kuten edellä mainittiin, sillä disinformaatiolle ei ole yhtenäistä EU:n määritelmää, minkä vuoksi VLOP- ja VLOSE-järjestelmillä on paljon harkintavaltaa lieventämistoimenpiteiden toteuttamisessa ja automaattisten moderointityökalujen käyttämisessä. Tämä puolestaan herättää huolta perusoikeuksista, mukaan lukien näitä oikeuksia mahdollisesti rajoittavien toimenpiteiden tarpeellisuus ja oikeasuhteisuus. Julkisten ja yksityisten tahojen välisellä sisällön moderointia koskevalla sääntelyllä on varmistettava perusoikeuksien kunnioittaminen, ja siihen on sisällytettävä avoimuus ja oikeudenmukaisuus poistotoimenpiteissä. Lisäksi on olennaisen tärkeää perustaa riippumaton valvontamekanismi, joka tasapainottaa sisällön maltillista hallintaa koskevaa yhteistyötä ja suojaa perusoikeuksien loukkauksilta.

Lainvalvontaviranomaisten olisi lähestyttävä disinformaatiota lain rajoissa ja samalla puolustettava perusoikeuksia ja demokraattisia arvoja. Arkaluonteisten henkilötietojen suojan parantaminen on ratkaisevan tärkeää, kun otetaan huomioon valvontateknologian tunkeutumispotentiaali. Kaikkien disinformaation torjuntatoimenpiteiden on oltava selkeitä ja ennakoitavissa, jotta estetään ylilyönnit, ja niillä on oltava vakiintunut, vaikkakin epäsuora, yhteys niihin laillisiin tavoitteisiin, joita niillä pyritään saavuttamaan, ja niiden on oltava oikeasuhteisia uhan vakavuuteen nähden.

DISINFORMAATION LAAJEMMAT YHTEISKUNNALLISET VAIKUTUKSET

Kuten edellä analysoitiin, yksi disinformaatioilmiön suurimmista haasteista alkaa heti alusta, nimittäin disinformaation yhtenäisen määritelmän laatimisesta. Tämä disinformaation määrittelyn vaikeus johtuu siitä, että on olemassa erilaisia menetelmiä, joiden avulla tietoa voidaan vääristää vääränlaiseksi tiedottamiseksi. Näin ollen disinformaatiosta tarvitaan tarkempi käsitys.

Disinformaatio on valtava voima, joka vaikuttaa osaltaan siihen, mitä yhä useammin kutsutaan "informaatiohäiriöksi". Informaatiohäiriö käsittää monia ongelmia, jotka liittyvät siihen, miten tietoa luodaan, jaetaan ja vastaanotetaan erityisesti digitaaliaikana. Sille on ominaista väärän tiedon, disinformaation ja huonon tiedon leviäminen.

Tietohäiriö ei ole vain tekninen vaan myös yhteiskunnallinen ongelma, johon liittyy emotionaalisten ja psykologisten haavoittuvuuksien hyväksikäyttö. Disinformaation ydin on siinä, että informaatiotilaa pyritään heikentämään eri keinoin, eikä se rajoitu pelkästään väärän sisällön levittämiseen vaan myös raportoimatta jätettyjen asioiden kautta. Disinformaation kielteinen vaikutus yhteiskuntaan ei välttämättä ole itse sisältö tai valhe vaan kyky levitä ja juurtua julkiseen keskusteluun.

Disinformaation vaikutus ulottuu myös journalismiin, jossa tiedotusvälineiden manipuloinnilla ja toimituksellisilla laiminlyönneillä voidaan muokata tarinoita ja siten yleistä mielipidettä. Disinformaation vaikutukset ovat syvällisiä, sillä ne eivät rajoitu väärin kertomusten välittömään vaikutukseen, vaan niihin kuuluu myös yhteiskunnallisen luottamuksen pitkäaikainen rapautuminen. Jos yhteiskunnat altistuvat toistuvasti manipuloidulle sisällölle, tietoon perustuvan vuoropuhelun perusta horjuu, millä voi olla heijastusvaikutus julkiseen yksimielisyyteen ja käsityksiin.

Disinformaatio voi aiheuttaa suoria uhkia demokratialle esimerkiksi manipuloimalla vaaliprosesseja, levittämällä vääriä kertomuksia julkisuuden henkilöistä ja vaikuttamalla kansalaisten käsityksiin hallituksista. Epäsuorasti se voi johtaa yleiseen turvallisuuteen liittyviin ongelmiin levittämällä väärää tietoa terveyskriiseistä tai kannustamalla väkivaltaisiin tekoihin/käyttäytymiseen.

JOURNALISMI, TIEDOTUSVÄLINEET JA JULKINEN KESKUSTELU

Digitaalinen aikakausi on vaikuttanut voimakkaasti journalismiin ja median kulutukseen. Olemme havainneet siirtymisen sosiaaliseen mediaan perusuutislähteenä, mikä puolestaan on johtanut perinteisten tiedotusvälineiden liiketoimintamallien kriisiin, mikä on johtanut monien tiedotusvälineiden epävarmaan tilanteeseen. Sosiaalisen median nousu ensisijaiseksi uutislähteeksi on johtanut lisääntyneeseen kilpailuun yleisön huomiosta, ja tämä tapahtuu usein journalistisen rehellisyyden kustannuksella. Vastauksena tähän toimittajat ja mediaorganisaatiot ovat ottaneet käyttöön uusia strategioita disinformaation torjumiseksi, kuten faktantarkistuspalveluja ja tutkivaa journalismia. Lisäksi on raportoitu uutisten välttämisen kasvavasta suuntauksesta, mikä osoittaa, että yhteiskunta on uupunut nykyiseen tiedon ylikuormitukseen. Tämä välttely on huolestuttavaa ja asettaa haasteita paitsi journalismille myös demokraattisen sitoutumisen ja poliittisen osallistumisen rakenteelle.

DISINFORMAATION TORJUNTA: MONITAHOINEN LÄHESTYMISTAPA

Oikeudellinen ja yhteiskunnallinen kehys disinformaation torjumiseksi on kehittyvä kokonaisuus, joka kuvastaa jatkuvaa kamppailua teknologian, lainsäädännön, perusoikeuksien ja demokraattisten arvojen risteyskohdassa digitaaliaikakaudella. Ympäristö, jossa disinformaatio kukoistaa, on monimutkainen, ja siinä hyödynnetään yhteiskuntien haavoittuvuutta. Disinformaatiota ei ole olemassa tyhjiössä, vaan disinformaatiostrategiat on räätälöity siten, että ne tunnistavat ja suurentavat yhteiskunnan haavoittuvuuksia ja aukkoja, olivatpa ne sitten poliittisia, taloudellisia, kulttuurisia tai muita. Disinformaatio löytää hedelmällisen maaperän kaikuessaan ja kärjistäessään jo olemassa olevia ennakkoluuloja ja epätasa-arvoa. Verkkopalvelun ja verkon haavoittuvuuksien välillä on vuorovaikutussuhde, joten torjuntatoimien on kohdistuttava molempiin alueisiin ollakseen tehokkaita.

YHTEISTOIMINTA JA TULEVAISUUDEN SUUNTAVIIVAT

Teknologia todellakin helpottaa disinformaation leviämistä, mutta se tarjoaa myös välineitä sen torjumiseksi. Tekoäly ja koneoppimisalgoritmit voivat havaita ja merkitä disinformaation eri muodot yhä tarkemmin. Teknologian käyttäminen sisällön suodattamisessa herättää kuitenkin eettisiä huolenaiheita sensuurista ja algoritmisen päätöksenteon mahdollisesta puolueellisuudesta. Tehokkaiden disinformaation torjuntakeinojen on siis toimittava digitaalisen ja yhteiskunnallisen kestävyuden risteyskohdassa. Tämä viittaa siihen, että medialukutaito ja kriittisen ajattelun taidot sekä faktojen tarkistamista koskevat aloitteet ovat ensiarvoisen tärkeitä, kun halutaan rakentaa arvostelukykyisiä ja valistuneita digitaalisia kansalaisia. Disinformaation monimutkaisuuteen puuttuminen edellyttää monipuolista lähestymistapaa. Se edellyttää "koko yhteiskunnan lähestymistapaa", jossa yhteiskunnan eri tasot sekä julkinen että yksityinen sektori, kuten hallitus, teknologiayritykset, kansalaisyhteiskunta ja tiedotusvälineet, pyrkivät yhdessä toteuttamaan toimia. Vaatimus tunnistamis- ja valistustoimista, luottamusta ja luotettavuutta koskevien käsitteiden selkeyttämisestä ja räätälöidyistä vastauksista disinformaatiohaasteen eri näkökohtiin vain kasvaa. Vaikka sääntely on elintärkeää, olisi samalla löydettävä tasapaino disinformaation torjuntaan tähtäävien sääntelytoimenpiteiden toteuttamisen ja sen varmistamisen välillä, että tällaiset toimenpiteet eivät tukahduta sananvapautta ja/tai johda tiedotusvälineiden ja tiedotuksen liialliseen hallinnolliseen valvontaan. Meidän on luotettava yhteisiin ja monialaisiin toimiin, joissa etusijalla ovat koulutus, vankka journalismi ja medialukutaito sekä eettisesti suuntautuneet oikeudelliset puitteet, jos haluamme edistää yhteiskuntiemme kestävästä informaatioekosysteemiä.

ETENEMISPOLUN KARTOITTAMINEN

Disinformaation haasteellinen toimintaympäristö kehittyy edelleen teknologian kehityksen myötä. Siksi on ratkaisevan tärkeää investoida koulutukseen ja havaitsemiseen liittyviin innovaatioihin, jotta disinformaation vaikutuksia voidaan lieventää. Disinformaation torjuminen on jatkuva prosessi, joka edellyttää sopeutumiskykyä, pohdintaa, yhteistyötä ja jatkuvaa sitoutumista perusoikeuksien ja demokraattisten arvojen puolustamiseen.

Kun pohdimme yhteistä matkaa FERMI-webinaarin ja tämän asiakirjan oivallusten kautta, voimme vain korostaa yhteisten ponnistelujen merkitystä tiedon eheyden säilyttämisessä. On selvää, että digitaalisen luottamuksen rakentaminen ja disinformaation torjunta edellyttävät yhteisiä ponnisteluja eri tasoilla ja kaikilta yhteiskunnan sektoreilta. Disinformaation ymmärtäminen ja torjuminen ei rajoitu pelkästään sääntelytoimenpiteisiin, vaan kyse on myös siitä, että edistetään valistunutta ja kriittistä yleisöä, joka kykenee erottamaan "totuuden" informaatiotulvan aikakaudella.

HUOMAUTUKSIA

Tämän asiakirjan on laatinut [Convergence](#) joka on FERMI-hankkeen sosiaalitieteiden ja humanististen tieteiden (SSH) partneri ja "Koulutustoiminta kaikille: ymmärryksen ja digitaalisen luottamuksen lisääminen" -taskin vastuullinen johtaja. Se on osa koulutuspakettien aineistoa, joka täydentää hankkeen aikana toteutettuja koulutustoimia. Tämä asiakirja on laadittu erityisesti 23.2.2024 järjestetyn FERMI-webinaarin "Sukellus disinformaation yhteiskunnalliseen maisemaan - lainvalvonnan ja perusoikeuksien välinen tasapaino digitaalisen luottamuksen lisäämiseksi" jälkeen. Koulutustoiminnan/webinaarin tavoitteena oli lisätä ymmärrystä disinformaatiosta ja digitaalisesta luottamuksesta. Kaksi arvostettua vierailevaa puhujaa esitteli oivaltavia näkemyksiään ja tutkimustuloksiaan. Ensimmäinen vieraileva puhuja Flavia Giglio² keskittyi oikeudelliseen tutkimukseensa, jonka hän teki disinformaatiota koskevasta EU:n oikeudellisesta kehiksestä ja tärkeimmistä perusoikeuksiin liittyvistä haasteista, jotka liittyvät disinformaation vastatoimien hyväksymiseen ja täytäntöönpanoon. Toinen vieraileva puhuja Carme Colomina³, viestinnän, turvallisuuden ja geopolitiikan asiantuntija, käsitteli laajemmin disinformaation yhteiskunnallista ulottuvuutta.

Tämän asiakirjan lopullisen version on muokannut Convergence FERMI-webinaarin "Sukellus disinformaation yhteiskunnalliseen maisemaan - Tasapainoilu lainvalvonnan ja perusoikeuksien välillä digitaalisen luottamuksen lisäämiseksi" tietojen ja materiaalien perusteella.

² Flavia Giglio: Legal Researcher in IT law, cybercrime and fundamental rights at the KU Leuven Center for IT & IP Law (CiTiP)

³ Carme Colomina: Senior Research Fellow on European Union, disinformation and global politics at CIDOB (Barcelona Centre for International Affairs)

LISÄTIETOA

Tämä osio voi toimia hyödyllisenä oppaana henkilöille, jotka haluavat laajentaa tietämystään disinformaation ilmiöstä. Huomaa, että nämä ovat vain muutamia ehdotuksia/viittauksia, jotka on poimittu pääasiassa FERMI-webinaarin ja Euroopan komission suuntaviivojen mukaisten ja/tai niihin liittyvien lakien/aloitteiden/asiakirjojen yhteydestä.

- Bontcheva, Kalina, et al. *Balancing act: Countering digital disinformation while respecting freedom of expression*. Geneva, Switzerland: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (2020).
- Charter of Fundamental Rights of the European Union. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12012P/TXT>
- Colomina, Carme and Sánchez Margalef, Héctor, *Othring and Belonging in a Europe in crisis: narratives, identities, and the New-Old divide*. Democracy & Belonging Forum, 2022
- Colomina, Carme, et al., *The impact of disinformation on democratic processes and human rights in the world*. Brussels: European Parliament (2021): 1-19.
- Council of Europe, *Information Disorder: Toward an interdisciplinary framework for research and policymaking*, Available at: <https://www.coe.int/en/web/freedom-expression/information-disorder>
- Council of the European Union, Council conclusions on Complementary efforts to enhance resilience and counter hybrid threats, 14972/19, 2019. Available at: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14972-2019-INIT/en/pdf>
- Council of the European Union, Council conclusions on strengthening resilience and countering hybrid threats, including disinformation in the context of the COVID-19 pandemic, 14064/20, 2020. Available at: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14064-2020-INIT/en/pdf>
- Directive (EU) 2016/680 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data by competent authorities for the purposes of the prevention, investigation, detection or prosecution of criminal offences or the execution of criminal penalties, and on the free movement of such data, and repealing Council Framework Decision 2008/977/JHA (Law Enforcement Directive).
- European Commission, Action Plan against Disinformation (Joint Communication to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, 2018).
- European Commission, Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on Tackling online disinformation: a European Approach, COM/2018/236 final, 2018. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52018DC0236>

- European Commission, Directorate-General for Communication, (2019) Action Plan against disinformation : report on progress. Publications Office. Available at: <https://data.europa.eu/doi/10.2775/18729>
- European Commission, Joint Communication to the European Parliament, the European Council, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on Action Plan against Disinformation, JOIN(2018) 36 final, 2018. Available at: https://eeas.europa.eu/sites/default/files/action_plan_against_disinformation.pdf
- European Commission, Tackling online disinformation, 2021. Available at: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/tackling-online-disinformation>
- European Convention of Human Rights (ECHR), Available at: https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_ENG
- European Union, *Charter of Fundamental Rights of the European Union*, Official Journal of the European Communities, 2000. Available at: https://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_en.pdf
- European Union, *The Strengthened Code of Practice on Disinformation* (European Union, 2022). Available at: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/2022-strengthened-code-practice-disinformation>
- Flore, M., *Understanding Citizens' Vulnerabilities: From Disinformation to Hostile Narratives*, EUR 30029 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2020, ISBN 978-92-76-14307-9, doi:10.2760/276141, JRC118914. Available at: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC118914>
- Giglio, Flavia. Moderation of illegal content and social media scraping. Privacy and data protection constraints in the processing of publicly available data by law enforcement authorities. *i-Lex-Rivista di Scienze Giuridiche, Scienze Cognitive e Intelligenza Artificiale* 16.2 (2024): 17-33.
- Kalina Bontcheva and Julie Posetti (eds). *Balancing Act: Countering Digital Disinformation While Respecting Freedom of Expression*. Broadband Commission Research Report on Freedom of Expression and Addressing Disinformation on the Internet 2020. Available at: https://www.broadbandcommission.org/Documents/working-groups/FoE_Disinfo_Report.pdf
- Proposal (COD) 2021/0106 for a Regulation of the European Parliament and of the Council laying down harmonised rules on artificial intelligence (Artificial Intelligence Act) and amending certain Union legislative acts. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52021PC0206>
- Regulation (EU) 2016/679 of the European parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation) (GDPR). Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R0679>

- The European Commission has developed a number of initiatives to tackle disinformation:
 - the Communication on ‘tackling online disinformation: a European approach’ is a collection of tools to tackle the spread of disinformation and ensure the protection of EU values;
 - the Action plan on disinformation aims to strengthen EU capability and cooperation in the fight against disinformation;
 - the European Democracy Action Plan develops guidelines for obligations and accountability of online platforms in the fight against disinformation;
 - The 2018 Code of Practice on disinformation was the first time worldwide that industry has agreed, on a voluntary basis, to self-regulatory standards to fight disinformation. It aimed at achieving the objectives set out by the [Commission's Communication presented in April 2018](#)
 - the COVID-19 disinformation monitoring programme, carried out by signatories of the Code of Practice, acted as a transparency measure to ensure online platforms’ accountability in tackling disinformation.
 - European Digital Media Observatory (EDMO) is an independent observatory bringing together fact-checkers and academic researchers with expertise in the field of online disinformation, social media platforms, journalist driven media and media literacy practitioners
 - the [Strengthened Code of Practice on Disinformation](#), signed on 16th June 2022, brings together a wide range of players to commit to a broad set of voluntary commitments to counter disinformation

PARTNERS

